

ХРОНІКА

УДК 552.411:061.3

ПРО V МІЖНАРОДНИЙ СИМПОЗИУМ “МІНЕРАЛОГІЧНІ МУЗЕЇ”

О. Матковський

*Львівський національний університет імені Івана Франка
79005 м. Львів, вул. Грушевського, 4
E-mail: mineral@franko.lviv.ua*

Наведено інформацію про V Міжнародний симпозиум “Мінералогічні музеї”, який відбувся у Санкт-Петербурзі (Росія). На симпозиумі розглянуто історію мінералогії та мінералогічних музеїв, проблеми мінералогії, кристалохімії, кристалогенезису, гемології і археомінералогії.

Ключові слова: симпозиум, мінералогічні музеї, мінералогія.

Чотирнадцятого–сімнадцятого червня 2005 р. в м. Санкт-Петербурзі (Російська Федерація) відбувся черговий V Міжнародний симпозиум “Мінералогічні музеї”, присвячений історії мінералогії і мінералогічних музеїв, проблемам мінералогії, кристалохімії, кристалогенезису і гемології. Його організатори: Санкт-Петербурзький державний університет, Христіан-Альбрехт університет (м. Кіль, Німеччина), Всеросійське мінералогічне товариство (ВМТ) Російської Академії наук (РАН) і Німецьке кристалографічне товариство.

Симпозиум проходив у головному корпусі Санкт-Петербурзького державного університету. З цієї нагоди були організовані також виставки обладнання компаній “Leica Microsystems” і “Ніен шанс”, розширене засідання музейної комісії РМТ РАН, круглий стіл компаній “Leica Microsystems” і “Ніен шанс”, екскурсії, товариські зустрічі.

Програма форуму передбачала 84 усні та 123 стендові доповіді, розширені тези яких опубліковані у збірнику матеріалів. Більшість доповідей представлена мінералогами Росії (Санкт-Петербург, Москва, Єкатеринбург, Новосибірськ, Томськ, Міас, Ухта та ін.). Серед представників інших країн були доповіді мінералогів України (Київ, Львів та ін.), Німеччини, Польщі. По декілька доповідей подали мінералоги Австрії, Канади та Японії.

Відкриття симпозиуму і пленарне засідання відбулися в Актовому залі університету. На відкритті форуму зі вступним словом виступили: проректор Санкт-Петербурзького державного університету проф. І.І. Мулін, ректор Христіан-Альбрехт університету проф. Й. Екерт, президент ВМТ РАН акад. Д.В. Рундквіст. Вони зазначили про важливість і доцільність проведення таких мінералогічних форумів, привітали учасників симпозиуму і побажали плідної праці й задоволення від перебування у Санкт-Петербурзі. З привітаннями до учасників симпозиуму звернулися: В. Депмайер (професор Христіан-Альбрехт університету, м. Кіль), Ю.А. Поле-

нов (професор Уральського державного гірничого університету, м. Єкатеринбург), В.М. Подобіна (професор Томського державного університету), О.І. Матковський (професор Львівського національного університету імені Івана Франка), В.І. Павлишин (професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка), які висловили подяку його організаторам, наголосили на потребі в таких періодичних нарадах мінералогів, вручили сувеніри Мінералогічному музею Санкт-Петербурзького університету. Після привітань проф. А.Г. Булах (Санкт-Петербурзький університет) вручив Дипломи ВМТ за відкриття таких нових мінералів, офіційно затверджених Комісією з нових мінералів ММА у 2004 р.:

алохалькоселіт $\text{Cu}^+\text{Cu}^{2+}_5\text{PbO}_2(\text{SeO}_3)_2\text{Cl}$ (автори Л.В. Вергасова та ін., м. Петропавловськ-Камчатський);

вільгельмрамзаніт $\text{Cu}_3\text{FeS}_3 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ (автори І.В. Пеков та ін., м. Москва);

феривінгіт $(\text{NaCa})(\text{Mg,Fe})_4\text{Fe}^{3+}[\text{Si}_8\text{O}_{22}](\text{OH})_2$ (автори А.Т. Баженов та ін., м. Міас);

моговідін – мінерал групи евдіаліту (автори М.В. Чуканов та ін., м. Москва);

голишевіт – мінерал групи евдіаліту (автори М.В. Чуканов та ін., м. Москва);

атенсіойт $\text{Ca}_2\text{FeMg}_2\text{Fe}_2\text{Be}_4(\text{PO}_4)_6(\text{OH})_4 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$ (автори М.В. Чуканов та ін., м. Москва);

киргизстаніт $\text{ZnAl}_4(\text{SO}_4)_4(\text{OH})_{12}(\text{H}_2\text{O})_3$ (автори А.А. Агаханов та ін., м. Москва, F.C. Hawthorne, Канада);

кривовічевіт $\text{Pb}_3[\text{Al}(\text{OH})_6](\text{SO}_4)(\text{OH})$ (автори В.Н. Яковенчук та ін., м. Апатити);

чивруаніт $\text{Ca}_3\text{Ti}_5[(\text{Si}_6\text{O}_{17})_2 | \text{O}(\text{OH})_4] \cdot 14\text{H}_2\text{O}$ (автори Ю.П. Меньшиков та ін., м. Апатити);

сенкевічит $\text{CsKNaCe}_2\text{TiO}[\text{Si}_7\text{O}_{18}(\text{OH})]$ (автори А.А. Агаханов та ін., м. Москва, F.C. Hawthorne, Канада);

пахомовськіт $\text{Co}_3(\text{PO}_4)_2 \cdot 8\text{H}_2\text{O}$ (автори В.Н. Яковенчук та ін., м. Апатити);

реніт ReS_2 (автори В.С. Знаменський та ін., м. Москва).

На пленарному засіданні, яке проходило під головуванням проф. В. Депмайєра (голова Німецького кристалографічного товариства) і проф. І.В. Булдакова (декан геологічного факультету Санкт-Петербурзького університету), заслухано три доповіді: “Мінералогія в Санкт-Петербурзькому університеті” (Г.В. Анастасенко, В.Г. Кривовічев, кафедра мінералогії і Мінералогічний музей СПбДУ); “Krantz – the oldest mineral dealer in Germany, and the historical Krantz collection of the Mineral Museum in Bonn, Germany” (R. Schumacher, Mineralogical-Petrological Institute and Mineral Museum, University of Bonn, Germany); “Crystal chemistry of exhalative minerals (to 30th anniversary of Tolbachik Eruption 1975–1976, Kamchatka, Russia)” (S.K. Filatov, SPbSU, S.-Petersburg, I.P. Vergasova, IVS FEB RAS, Petropavlovsk-Kamchatskii, Russia). У цих доповідях висвітлено розвиток мінералогії у Санкт-Петербурзькому університеті, історію Кранцівської мінералогічної колекції в Бонні та кристалохімічні особливості деяких нових мінералів, відкритих на Толбачицькому вулкані Камчатки.

Тематика секційних доповідей, представлених на симпозіумі, надзвичайно різноманітна. Вона була згрупована в такі секції: мінералогічні музеї; мінералогія; кристалохімія; гемологія; археомінералогія і камінь в архітектурі; кристалогенезис; бази даних. Серед стендових доповідей виділені ще дві секції: геохімія, петрографія і мінералогія; включення в мінералах. Найбільша кількість доповідей (29 усних і 49 стендових) присвячена **різним питанням мінералогії**, а саме: класифікації і термінології, складу, властивостям і типоморфізму мінералів (піроксенів, слюд, кварцу, гранату,

турмаліну, хлориту та ін.), характеристики мінералів різних об'єктів (гірських порід, родовищ, рудних тіл тощо) і регіонів та ін. Досить багато доповідей (25 усних і 11 стендових) стосувалися різних аспектів **музейної справи та історії мінералогії** в Санкт-Петербурзькому, Московському і Томському державних, Санкт-Петербурзькому і Єкатеринбурзькому гірничих, Ухтинському технічному та інших (Росія), Київському, Львівському, Дніпропетровському національних (Україна), Варшавському (Польща), Боннському, Єнському та інших (Німеччина), Віденському (Австрія) університетах, у Державному геологічному музеї імені В.І. Вернадського РАН, Польському геологічному інституті, Уральському геологічному музеї, Центральному Сибірському геологічному музеї, Ільменському заповіднику та ін.

Порівняно невелика кількість доповідей була в секціях кристалохімія (9 усних і 17 стендових), кристалогенезис (4 усні та 13 стендових), гемологія, археомінералогія і камінь в архітектурі (9 усних і 10 стендових). Найменше доповідей присвячено базам даних (по 5 усних і стендових), геохімії, петрології і мінералогії (10 стендових) та включенням у мінералах (4 стендові). Доповіді **кристалохімічного** спрямування стосувалися структурних особливостей мінералів содалітової, мелілітової й авгілітової груп, цеолітів, польових шпатів, лазуриту, апатиту та ін.; рентгенівських досліджень деяких рідкісних мінералів (чароїт, франкаменіт, майзерит); особливостей розподілу елементів у структурах мінералів тощо. **Кристалогенезис** висвітлювали в доповідях, присвячених метасоматичному природному і синтетичному мінералоутворенню, кінетиці й механізму електрохімічного мінералоутворення, еволюції ізоморфних заміщень, кристалогенезису в живому організмі та ін.

Досить цікавими й різноманітними були доповіді в секції **гемологія, археомінералогія і камінь в архітектурі**. Вони стосувалися досліджень впливу очищення алмазів на їхню вартість, типоморфних особливостей алмазів-гігантів, німецького і польського пісковика в архітектурі Санкт-Петербурга й інших міст, природного каміння в архітектурних спорудах Павловського парку, ролі ювелірних прикрас у житті Індії, унікального рубінового “блока” з масиву Рай-Із на Полярному Уралі, мінералого-люмінесцентних досліджень давньої кераміки Сибіру, рентгенівської діагностики бірюзи у виробках та ін.

Секція **бази даних** охоплювала доповіді, присвячені підсистемі “Копи” в Ільменському заповіднику, збереженню первинної геологічної інформації на речовинних (природних) носіях, R-каталогу складу мінералів як частини єдиного RHA-каталогу хімізму геологічних об'єктів, розробці бази даних кам'яного матеріалу Всеросійського інституту мінеральної сировини, бази даних Державного геологічного музею ім. В.І. Вернадського та іншим питанням.

Українські мінералоги представили на симпозіум десять усних і вісім стендових доповідей. Виступили з доповідями: В.І. Павлишин (м. Київ, КНУ) “Мінералогія в імператорском університете Св. Владимира в Киеве” (співавтор С.О. Довгий, ІТГП НАНУ); О.І. Матковський (м. Львів, ЛНУ) “История кафедры минералогии Львовского университета и ее вклад в развитие минералогии”; Д.К. Возняк (м. Київ, ІГМР НАНУ) “Флюидные включения в алмазе и цирконе кимберлитов: их вклад в восстановление РТХ-параметров среды кристаллизации алмаза” (співавтор В.М. Квасниця); Г.В. Легкова (м. Київ, ІГМР НАНУ) “О существовании фундаментальных зависимостей между компонентами состава минералов” (співавтори В.І. Павлишин і Н.Н. Андріянова); Н.О. Словотенко (м. Львів, ЛНУ) “Динамика формирования минералов флюорит-барит-кварцевых жил Береговского рудного поля”; Б.З. Ман-

чур (м. Львів, ЛНУ) “Новый источник коллекционных образцов граутита” (співавтор Л.З. Скакун); І.Т. Бакуменко (м. Львів, ЛНУ) “О расплавных включениях в плагиоклазе базальтов Вольни” (співавтор Ю.І. Федоришин, м. Київ, КНУ).

У матеріалах симпозіуму опубліковані також скорочені варіанти таких доповідей: Є.М. Сливко (м. Львів, ЛНУ) “Львовское отделение Украинского минералогического общества: история и современность”; В.В. Манюк (м. Дніпропетровськ, ДНУ) “Предпосылки к возрождению Геологического музея Днепропетровского национального университета”; Б.С. Панов, Ю.Б. Панов (м. Донецьк, ДНТУ), О.О. Білоусова, В.Л. Гриффін (GEMOS, Sydney, Australia) “Новые данные о цирконе россыпей Украины”; А.А. Вишневський, О.М. Пономаренко (м. Київ, ІГМР НАНУ) “О минералогической коллекции Института геохимии, минералогии и рудообразования НАН Украины”; А.А. Вишневський, С.С. Мацюк, К.В. Симоненко (м. Київ, ІГМР НАНУ) “Кристаллохимические особенности ванадиевыхgrossуляров из Кении”; О.М. Черніцина, О.В. Артеменко (м. Сімферополь, КВ УкрДГРІ) “Исследование степени совершенства структуры каолинита из апокарбонатных аргиллизитов Южного Донбасса в связи с золотоносностью”; Л.К. Дерський, А.І. Лариков, О.І. Щербина та ін. (м. Київ, ІГМР НАНУ) “Способ определения степени кристалличности метамиктных минералов методом ЯМР”; Н.Я. Яценко (м. Сімферополь, КВ УкрДГРІ) “Особенности состава и генезиса породообразующих и акцессорных минералов тальк-амфибол-биотит-карбонатных пикрит-флюидизитов (Украинский щит)”; С.М. Бекеша (м. Львів, ІГГК НАНУ) “К вопросу о парастерических ассоциациях природных алмазов”.

Для учасників симпозіуму організовано екскурсії в Гірничий музей Санкт-Петербурзького гірничого університету та Центральний науково-дослідний геолого-розвідувальний музей імені Ф.Н. Чернишова, у “Бриллиантовую кладовую” Ермітажу та Мінералогічний музей Санкт-Петербурзького державного університету.

Надзвичайно цікавими були товариські зустрічі на кафедрі мінералогії Санкт-Петербурзького університету та за круглим столом, а також майже двогодинна розповідь І.В. Пекова (МДУ) з демонстрацією слайдів “Враження про поїздку в Камбоджу”.

Учасники симпозіуму висловили глибоку вдячність Оргкомітету й особливо співробітникам кафедри мінералогії та Мінералогічного музею Санкт-Петербурзького університету за добру організацію наукового форуму, наголосили на користі таких зустрічей і потребі в продовженні їх у майбутньому.

**THE FIFTH INTERNATIONAL SYMPOSIUM
“MINERALOGICAL MUSEUMS”**

O. Matkovs'kyi

*Ivan Franko National University of Lviv
Hrushevskogo St. 4, UA – 79005 Lviv, Ukraine
E-mail: mineral@franko.lviv.ua*

The information on the fifth International Symposium “Mineralogical Museums” which was held in St.-Petersburg (Russia) is given. History of mineralogy and mineralogical museums as well as different problems of mineralogy, crystallochemistry, crystallogenesis, gemmology and archeomineralogy has been discussed.

Key words: Symposium, mineralogical museums, mineralogy.

Стаття надійшла до редколегії 07.09.2005

Прийнята до друку 24.10.2005